

novi > *noví*; observem el que passa amb els verbs en -iar en català antic i mallorquí: el present de *fiar* és *jo fii*, de *canviar* és *jo canviy*, de *triar* és *jo triy*, etc. Els nostres textos antics estan plens de grafies com *officiu*, *ospiciu*; ara bé s'ha aclarit que una vocal doble (que es torna vocal simple llarga) en català atrau l'accent *de-e-set* > val. *dèssset*, *de-e-nou* > *dènou*. *Cae(s)-nòves* > *Cànoves*, *espoalii* (SPONSALICIUM), *espòli* > *espòli*, etc. Doncs *escòrpiy* es tornava *escorpi* > *escorpi*]

Tornant ara a l'aspecte semàntic, notem que *escorpi* fou usat per designar el vuitè signe del zodíac: «La sua casa és en lo signe de Leó; dejús d'ell és lo signe d'Àries, e regna en lo signe de *Scurpi*» (*Curial*, ed. *NCL*, II, 6); com és sabut, hom emprà avui la forma sàvia *escorpió* en aquest sentit (que altrament ja es troba en Llull, veg. avall).

Com a nom d'una mena de peix apareix als voltants de 1370: «rajades, *scurpis*, pagres, *scipies*» (Alart, *InuLC*), on deu ser el peix que Lab. 1839 descriu així: «peix de mar de figura còncava y de un peu de llarch, lo cap espinós y més ample que el cos»; a Menorca avui *escorpi* es diu de dues espècies de crustacis (veg. *AlcM*).

Escorpins com a nom de certa mena d'assots punxeguts apareix en Lacav. 1695 (s'ha dit també *escorpi* anteriorment, veg. avall); i *escorpi* designa en alguns llocs una espècie de card, conegut més comunament com a *floravia* (*BDC* XVII, 20).

DERIV.: *Escorpió* 'aràcnid pulmonar', pres del II SCORPIO, -NIS; està ben documentat en la llengua antiga [«que no era segura causa d'abitat ab *escorpions*» (*VidesR*, 101r2); «de serps, *escorpions*, calàpets, vi bres e de tots affarams» (Canals, *Scipiò*, 82); «Lit més que marbre / dur, fret, banyat, / acompanyat / d'*escorpions*, / serps, escurçons» (*Spill*, v. 8467; un altre ex. en v. 9707); també en la traducció de Cauliach, 1495 (*AlcM*); en 1575 OPou, *ThPu.*, p. 89; com a sinònim d'*escorpi*]; com a signe vuitè del zodíac, *escorpió* es troba ja en Llull (*Arb. Scien.*) i també en Cauliach, 1495; aquest és el seu significat principal avui dia; i com a una mena d'assots punxeguts apareix en el text val., *Colloqui de les Dames*, de les darreries del S. xv. A Sopena (ARibgça.) hi ha la forma *escorpió* 'escorpi' (Oliva, *CLICat.*, 425), que reapareix en el topònim *El barranc dels Escarpions* a la Torre de Baró (BRibag.); a Benasc la mateixa forma designa una mena d'escorpi d'aigua; *askapió* és una mena d'escorpi a Alcalà de la Jovada (comarca d'Alcoi, 1963), però a Olocau (camp de Lliria) *eskupió* és 'escurçó'; amb aquest motiu notem que en certes localitats, on es troben pocs o cap escorpins, la gent sovint confon entre *escorpi* i *escurçó*; això es dona sobretot als Pirineus.

Escorpina 'cuca verinosa més grossa i llarga que l'escorpi' (*DAG.*), recollit a St. Joan Des Pi i per *AlcM* a Moià. *Escorpinera*, espècie de planta. *Escorpinot*, espècie de crustaci (Men.).

Escòrpora 'peix teleostí de 15 a 40 cm. de llarg, de cap gros', prové del gr. *σκόρπαβα*; la forma *scòrpora* es troba en un doc. mall. de 1361; en JMarc, 1371 i

Ll. d'Aversó *escorpra*; Orellana (*Pardals i Peixos Val.*, 1802) dona *escorpa*, forma que vé d'*escorpra* amb la dissimilació de la *r*;¹² cf. *escorpia* que cita *DAG.* d'un doc. val. de 1324 evidentment com a una variant d'*escòrpora*; més detalls sobre les variants d'*escòrpora* en *BDC* XI, 48.

DERIVATS CULTES: *Escorpiodie*, *escorpiònids*. J. G. 1 *Scorpius* es troba en Lucífer de Càller 229.5, 7, 9 i en Tertullia (*ALLG* III, 32). — 2 Amb variants *eskúarpi* (Dauph.), *eskórpí* (Vans), *eskèrpi* (való), *eskworpi* (Joy.), *aicorpi* (perig.), veg. *FEW* XI, 327b. 3 Rohlf's, *Parler de Lescun*; la forma *eskripiu* registrat per aquest a Gavarnie també sembla ser un descendent de *scorpius*. — 4 *Escorpie* rimant amb *amie*, *anemie* en Pierre de la Broce (fi del S. XIII), el favorit de Felip III l'Ardit, p. p. Schneegans (*Rom.* LVIII, 545, v. 109); manca en God. — 5 JCorromines el va sentir en la seva infància a St. Pere Pescador, i en 1958 a Colera (AEMP.); Joaquim Ruyra, de Blanes (bisbat de Girona) el va usar un cop com a terme d'insult: «—*Escorpi* verinós! mala pua!» (*Pinya de Rosa* II, 117); Verdaguer, de la Plana de Vic, va escriure *escorpins* en *Atl.* VIII, 29b (versió de 1867). — 6 Com que l'homònim *escorpi* significa 'la segona pell de l'alzina surera', es pot preguntar si no es tracta d'aquest mot en el topònim esmentat; notem que aquest *escorpi* no té res a veure amb *escorpi* i pertany a la família de *GROP.* — 7 Notem que una forma femenina, *escorpi*, significat 'escorpi sense mordales' la va registrar *AlcM* a Sant Feliu de Pallarols (entre Garrotxa i el Gironès). — 8 És clar que el tancament de la *o* en *u* sols podria produir-se amb l'efecte d'una *-i* damunt una *o* àtona. — 9 Notem l'ex. de *scurpi* en el *Llibre dels Àngels* d'Eiximenis: «emperó a la fi fer ab coha axí com a mortal *scurpi*» (*DAG.*). En realitat la grafia d'A del Ll. de les Dones no prova res quant a l'accentuació: és un ms. rossellonès on hi ha plurals en *-is*, *-ús* (*dillus* 'dilluns' escrit amb *rs*). — 10 Com és sabut, la *-c* i la *-t* en síl·laba postònica són sovint intercanviables: *tàvec*: *tàvet*, *ràvec*: *ràvet*, etc.; en realitat, l'exemple de les *VidesR* és un indicati que la tendència a afegir una *-t* als mots acabats en *-i* àtona era ben antiga. — 11 El trasllat de l'accent es va donar també en els topònims amb *-rubi* < RUBEUS: *Font-rubí*, *Querrubi*, (*Rir*)*rubi*, *Malrubí*. — 12 Griera (*BDC* XI, 48) dona la forma *eskorpèna* com a variant d'*escòrpora* a València sense indicar-ne la font.

Escorpi I, forma vulgar o local per *escorpi*.

ESCORPIT II (de la fusta), deu estar per **escorpi* derivat de *crop*, variant de *GROP* 'nus de la fusta', perquè tot l'escorpi és un cúmulo de grops llenyosos. □ 1.ª doc.: 1914, R. Marx, *Rev. de Dial. Rom.* VI, 36 (*Die katalanische Terminologie der Korkstopfenerzeugung*).

El *CostManc.* I, 127, donava també *escorpi* «la segona pell de l'alzina surera o sia aquella que té im-